

Campus Obert

CUESTIONES DE
ACTUALIDAD
DESDE LA
ÓPTICA DE
EXPERTOS
UNIVERSITARIOS

COORDINACIÓN

Sebastià Serra i
Busquets♦
Antoni Vives
Reus♦
Rafel Puigserver
Pou (CEDOC-UIB)

► TEMA

El comiat d'un gran cineasta

La cinematografia balear perd el talent més gran de la seva història amb 69 anys, després d'articular una carrera desigual amb punts de brillantor absoluta. Ens deixa nombroses pel·lícules per gaudir i dues obres pòstumes: *Loli Tormentas* i *Purgatorio*.

Villaronga o l'atracció per la fatalitat

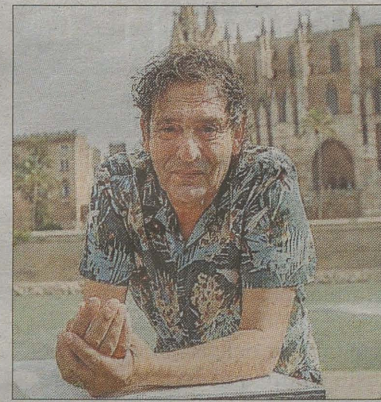
♦♦ Xavier Jiménez González *



La mort d'Agustí Villaronga el 22 de gener a causa d'un càncer ha deixat orfe a la cinematografia balear. Nascut a Palma el 1953, Villaronga va construir des dels anys vuitanta una singular filmografia basada en una idea central: el turment humà, vertebrant-la en tres eixos: els traumes infantils, la mira-

da de les ànimes perdudes i un acostament a les formes de la malaltia; interessos incòmodes i poc habituals per la tradició del cinema espanyol, encara que encoberts d'una sensibilitat i una poètica que provocava un conflicte emocional en l'espectador.

Després d'un procés d'aprenentatge en el món del teatre, i continuat amb curtmetratges com *Anta mujer* (1976) o *Al Mayurka* (1980) —marcats per la lectura d'elements religiosos—, Villaronga es va pre-



sentar en societat amb *Tras el cristal* (1987), film que mostrava sense embuts les constants del seu cinema: transgressió, agosament..., en definitiva, un interès per elements sinistres que el varen convertir pràcticament, de la nit al dia, en una de les veus més suggeridores i inclassificables del panorama cinematogràfic a Espanya.

La carrera de Villaronga va pivo-

tar en aquella etapa —anys 90—, entre el fantàstic, el terror i el drama, i allunyada —quasi per obligació— del gran públic a conseqüència del particular univers pel qual estava interessat, i tot i que va dirigir títols que podríem etiquetar de comercials com *Cycle Simenon*. *Le passager clandestin* (1995) o *99.9. La frecuencia del terror* (1997), la seva carrera no va agafar embranzida fins a *El mar*, de l'any 2000, un període que va culminar amb el reconeixement generalitzat —taquilla i crítica—, de la mà de *Pa negre* (2010), que va inaugurar una darra etapa més transversal i oberta.

Ara ens queda el seu llegat cinematogràfic, ple d'imatges i de sensacions confrontades. Ha parit el millor retratista dels personatges perduts i perdedors.

* Documentalista del Servei de Biblioteca i Documentació de la UIB i doctorand

► TEMA

La llibertat de ser qui vols ser

La lluita per la visibilitat i els drets dels membres del col·lectiu LGTB+ no pot ser utilitzat per forçar a la gent a haver de fer pública la seva orientació o preferències sexuals.

El 'queerbaiting' ha de quedar a la ficció

♦♦ Mariana Ramis *



En els últims mesos, el terme *queerbaiting* ha aparegut en més d'una ocasió en les polèmiques que s'han generat per xarxes socials. Si bé fins ara era un concepte poc usat en el nostre estat, arran de les controvèrsies esmentades, s'ha començat a generalitzar i formar part del vocabulari de moltes persones,

però coneixem realment el seu significat? Segons l'*Urban Dictionary* és una tècnica de màrqueting utilitzada per atreure espectadors que pertanyen al col·lectiu LGTB+ que implica crear tensió romàntica o sexual entre dos personatges del mateix sexe però mai fer-lo canònic.

En aquest sentit, a la televisió hi ha hagut diverses acusacions de *queerbaiting*, com seria el cas de la sèrie *Sherlock*, on dos dels protagonistes, el mateix Sherlock i Watson, arriben fins i tot a fer broma sobre



la seva relació romàntica, a més de l'existència d'altres petites evidències que han portat als espectadors a qualificar-la com a *queerbaiter*. Una altra acusació seria la realitzada a *The 100*, atès que després de la culminació de l'arc romàntic lèsbic de Clarke i Lexa, una d'elles mor interceptant una bala que anava a l'altra.

Aquest concepte, fins recentment, s'havia mantingut en una concepció que feia referència a empreses, au-

diovisuals, etc. No obstant això, actualment les persones famoses han començat a ser acusades de *queerbaiters*, tal com Harry Styles, Rita Ora o Kit Connor, a qui s'ha exigit que declarin públicament la seva sexualitat. En aquest darrer cas, l'actor va publicar un tweet on deia que era bisexual i que tot allò que havien aconseguit era forçar a un jove de 18 anys a «sortir de l'armari».

En poques paraules, les incriminacions a persones directament creen situacions poc agradables i violentes —a més que desvien l'objectiu d'exigir responsabilitat a les empreses—, les quals no deixen que cada individu prengui el temps necessari per a compartir la seva sexualitat o identitat.

* Graduada en Història a la UIB i estudiant del Màster d'Arqueologia a la UGR

► TEMA

Homenatge merescut

L'Espai Passatemps, ubicat a Santa Maria del Camí, és un centre cultural dirigit per Miquel Frontera (Santa Maria, 1962), fotògraf, llibreter, divulgador dels valors ambientals i un actiu gestor cultural. Aquest espai alberga una exposició fotogràfica i una selecció bibliogràfica en honor al poeta Gabriel Ferrater.

Espai Passatemps. Un homenatge al poeta Gabriel Ferrater

♦♦ Eduardo del Vallé Pérez *



Teoria dels cossos és el nom d'una exposició fotogràfica en homenatge del poeta, traductor, crític literari i lingüista català Gabriel Ferrater (1922-1972), inaugurada el novembre de 2022 (any en què es commemorava el centenari del seu

naixement) a l'Espai Passatemps de Santa Maria del Camí de la mà del gestor cultural Miquel Frontera. Gabriel Ferrater va escriure, des de la fragilitat, aquests versos del poema 'Mecànica terrestre' de *Les dones i els dies*, que ressonen encara i que ens fan companyia: «(). Ja ho veus. Un món. Un instant d'un capvespre, has vist els / cossos i les distàncies. Ara calcula



les masses, les llibracions dels cors.»

Des de l'any 2011, la Fundació Michael Horbach ofereix una beca de promoció a l'art i als artistes relacionats amb la fotografia. La beca permet fer una estada d'uns mesos en el taller de la Fundació a Köln, Alemanya. El resultat del seu treball es mostra a les mateixes sales d'exposició de la Fundació.

Marta Pujades, Pepe Cañabate i Bruno Frerejean, obtingueren la beca dels anys 2016, 2017 i 2019, respectivament. A partir del seu treball l'exposició ofereix una nova

proposta que els uneix a Mallorca, on viuen els tres artistes.

Teoria dels cossos és una mostra fotogràfica que ens pot ajudar a pensar temes com la vulnerabilitat humana (individual i col·lectiva) en la societat actual, la fragilitat del cos i, també, les relacions que mantenim amb les imatges. Marta Pujades reflexiona sobre la relació que hi ha entre la mirada i el tacte, entre el cos i les imatges en un món en què triomfa la comunicació virtual. Pepe Cañabate ens situa davant el cos ferit en un exercici fotogràfic que examina la mateixa fragilitat davant la malaltia. Bruno Frerejean documenta la vida d'una parella que viu al carrer per cridar l'atenció sobre la crisi climàtica. El cos exposat, exhibit i desprotegit alhora, com a metàfora d'un món que trontolla.

* Cap de Digitalització i Preservació Digital. Servei de Documentació i Arxiu de la UIB